



**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ**



mm

**Prof. Dr. Mine MENGİ Adına
TÜRKOLOJİ SEMPOZYUMU (20-22 Ekim 2011)
BİLDİRİLERİ**

ADANA-2012

Prof. Dr. Mine MENGİ'NİN KONUŞMASI

Değerli Konuklar, Sevgili Meslektaşlarım ve Öğrencilerim

Türkoloji Sempozyumuna hoş geldiniz. Adıma düzenlenen bu toplantının gerçekleşmesinde katkısı olan herkese gönül dolusu şükran borcum var. Başta Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ailesine ki onlar olmasaydı ben ben olmazdım. Ayrıca toplantımızın gerçekleşmesinde emeği geçen herkese ve ülkemizin uzak yakın dört bir köşesinden kalkıp gelen siz katılımcı dostlarıma, arkadaşlarıma, meslektaşlarıma, öğrencilerime sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Sağ olun, var olun...

19-22 Kasım 1991, Bölümümüzün gerçekleştirdiği II. Uluslararası Karacaoğlan Kültür ve Sanat Haftası'nın tarihidir. Evet 1991. Üzerinden tam yirmi yıl geçmiş. O tarihte bu toplantıyı bir avuç genç arkadaşım ile gerçekleştirmiştik. Bugün başlayan Sempozyum, Bölümümüzün üstlendiği üçüncü bilimsel etkinlik. Bizleri bir araya getiren, tanıştıran, dilimizin ve edebiyatımızın çeşitli yönlerden tanıtımının yapılp, sorunlarının tartışılacağı bu toplantı hepimiz için önemli. Toplantının varlığında benim adımın olması ise sadece, birlikteliğimizi, bir arada olmamızı sağlayan bir vasıta. Kısacası toplantının şahsımla ilgili yanı hiç önemli değil. Yine de şahsımla, yapıp ettiklerimle ilgili bir şeyler söylemem beklenir benden. Neler söylemeliyim?

Yıllar yılları kovaladı; Dile kolay kırk yılı aşkın bir süre akıp gitti. Ancak ömrümden akıp giden bu yıllara ben yitik yıllar demiyorum. Neden demiyorum?

Çünkü bu kırk yılı ben; ayrı sorumlulukların yüklerini sırtımda taşıyarak geçirdim. Bunlar, akademik hayatım, hocalığım, yöneticiliğim ve aile sorumluluğumdur. Önce akademik hayatım var, vardı demeliyim. Akademik hayata ilgim, üniversite öğrencilik yıllarımda ya da onun hemen bitiminde başlamıştı. Dolayısıyla en eski olan o, hâlâ sürüyor. Alanımdaki öğrenciliğim, öğrenme isteğim, azmim hep var. Yaşadığım sürece de var olsun, sürsün diyorum. Nitekim hâlâ Bölümümde, arkadaşlarımla arasındayım. Çalışıyorum. Çünkü akademik görevin gün gelip biteceğini ama akademisyenliğin ben sonsuza gidene dek süreceğine inanıyorum. Akıp giden yılların bana getirdiği başka bir yük de aile sorumluluğuydu tabii. Bir de ailem, evim, eşim ve çocuklarım var. Bunlar da hayatımın doğal getirileri, zenginlikleri. Onlara da bir anne, bir eş olarak zaman ayırmam gerekti.

Evet, Üniversitedeki çalışma hayatım kırk yıl sürdü. Ben bu kırk yılda farklı üniversiteler gördüm. Onların kimilerinde öğrenci; kimilerinde hoca olarak bulundum. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile Çukurova Üniversitesi'nin Fen-Edebiyat Fakültesi en uzun yıllar çatısı altında olduğum iki üniversitedir. İlkinde on iki, ikincisinde yirmi sekiz yıl görev yaptım. Ankara Üniversitesi ile Çukurova Üniversitesi beni ben yapan iki taş mekteptir. Bir de yurt dışında öğrencisi ve hocası olduğum üniversiteler var. Beş yıl kalıp doktoramı yaptığım Britanya'daki Edinburgh Üniversitesi, bir yıl hocalık yaptığım Amerika'daki Kaliforniya Üniversitesi ile yine bir yıl süreyle öğretim üyesi olarak bulunduğum Kuzey Kıbrıs'taki Doğu Akdeniz

Üniversitesi. Adlarını saydığım bu üniversiteler arasında en uzun süre birlikte olduğum, kadrosunda bulunduğum Çukurova Üniversitesi oldu. Dile kolay yirmi sekiz yıl.

Ben Rumelili bir ailenin ilk çocuğuyum. Annem de babam da Edirneli'dir. Evlendikten sonra Ankara'ya gelip yerleşmişler. Ben Ankara'da doğmuşum. Çocukluk, gençlik ve sonraki yıllarımın bir kısmı Ankara'da geçti. Kırkıma yaklaştığım yıllarda, Çukurova Üniversitesi'ne geldiğimde bölüm kurma, dolayısıyla yöneticilik göreviyle tanıştım; o yükü yükledim. Önemli bir kısmı hasbelkader olan yirmi yıllık yöneticilik ve onun sorumluluğu, yukarıda söylediğim kırk yılın önemli bir bölümünü oluşturur.

Adana... Yolumdaki önemli kilometre taşı... Anadolu'yla tanıştığım ve orada yaşamaya başlayıp hâlâ çoğu zaman yaşamayı sürdürdüğüm şehir. Sıcığı, acısı, kebabı ve insanıyla ünlenmiş olan Adana... İklimi gibi insanları da sıcak olan Adana... Yazları sarı sığına dayanılması zor; kışları güneşli, ılık; baharları havanın portakal, limon çiçeklerinin kokularıyla dolduğu; erguvan ağaçlarının, gelin duvaklarının, Japon güllerinin ve daha bilmem ne kadar çeşitli bitkinin cömertçe çiçeklerini sunduğu Adana ve karın uzaklarda, yalnızca Toroslar'ın tepelerinde görüldüğü Adana. Çukurova'da yaşadığım süre içinde sadece birkaç kez kar yağdığını gördüğümü hatırlıyorum.

Ankara'dan gelip o zamanki mevzuata göre misafir öğretim üyesi olarak geçici görevle işe başladığım ve birçok işe koyulduğum Çukurova Üniversitesi'ne 1982 yılının son günlerinde gelmişim. YÖK yeni kurulmuştu. Çukurova Üniversitesi o tarihte on yıllık, yeni bir üniversiteydi. Ancak on yıl bir üniversitenin hayatında nedir ki !... Daha kuruluş sancılarını çekiyor. Yokluk, yoksulluk... Fiziki mekân yokluğu, yetişmiş, akademik ve idari kadro yoksulluğu; masa, sandalye yokluğu, Ankara'dan İstanbul'dan gelen, konup göçen hocaların varlığı. Üniversitenin yönetmelikleri yapılmaya çalışılıyor. YÖK'le sürekli yapılan eğitim-öğretime ilişkin görüş alışverişleri. Yapılan yazışmalar, Adana'ya geldiğim ilk yıllara ait aklımda kalanlar arasında.

Çukurova Üniversitesi'nin önce Fen Fakültesi vardı. 1982'nin sonunda, daha doğrusu 1983 yılının başında, benim gelmemle Fakülte'de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü de kuruldu ve böylece Fakültenin adı Fen-Edebiyat Fakültesi oldu. Bölümün ilk öğretim üyesi olarak kurucu bölüm başkanlığı görevini üstlendim. Ne var ki bir Fen Fakültesi içinde tek başımaydım; tek sosyal bilimciydim. Tek sosyal bilimciydim ama fenci arkadaşlarımdan her konuda yardım ve destek gördüm. Onlara da teşekkür borçluyum.

Kuruluşunun üçüncü yılında Bölüme, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne öğrenci alındı. Birkaç arkadaş Bölüm derslerini vermeye başladık. Üniversite'de sosyal bilimci azdı. Bu nedenle benden; ayrıca, yeni kurulmuş olan Eğitim ve İlahiyat Fakülteleri'nde de ders vermem istendi. Eğitim'de Türk Dili, İlahiyat Fakültesi'nde ise Türk Kültür Tarihi derslerini vermeye başladım. Sonra arkası geldi. Dil ve edebiyat olmak üzere iki anabilim dalıyla kurulan Bölüme birkaç yıl sonra öğrenci alındı. Yeni kurulmuş olan bölümün eğitim-öğretime başladıktan sonra ihtiyaç duydukları arasında kitap ve kütüphane ihtiyacı öncelikli olarak öne çıktı. Arkadaşlarımla bir bölüm kütüphanesi kurma işine giriştik. Biraz Rektörlük, biraz Dekanlık desteği; biraz da bağış yoluyla, hatta kendi kitaplarımızdan vererek, Bölüm kütüphanemizi kurduk. Bölüm, birkaç yıl sonra üçü edebiyat, üçü de dil olmak üzere altı anabilim dalına kavuştu; altı anabilim

dalında gelişimini sürdürdü. Yıllar yılları kovaladı. Bugün bölümün, - benim dışımda, ki kendimi artık saymıyorum- altı profesörü, iki doçenti, altı yardımcı doçenti ve biri yurt dışında olan sekiz araştırma görevlisi olmak üzere toplam yirmi iki öğretim elemanı bulunuyor. Bölümün bu aşamaya gelmesinde bölümdeki paylaşımcılığın, birlikte iş yapma ruhunun, arkadaşlarımın yönetime destek verme çabalarının büyük rolü olduğunu burada söylemek istiyorum ve benden sonra da bu özelliğın sürdürüldüğünü görmekten duyduğum mutluluğunu burada belirtmek ve sevgili bölüm arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Bu yapıyı el ele vererek hep korumalarını diliyorum.

Okuttuğum Eski Türk Edebiyat derslerinde ders kitabına ihtiyaç vardı. Bu ihtiyacı karşılamak üzere Eski Türk Edebiyatı Tarihini yazdım. Kitap, başta Anadolu'daki öğrencinin olmak üzere büyük ölçüde üniversite öğrencisinin ihtiyacını karşıladı. Hataları ve sevabıyla hâlâ da karşıladığını sanıyorum. Son günlerdeki çalışmalarım bu kitap üzerinde yoğunlaştı. Şimdilerde kitabı tekrar gözden geçirip hatalarını elden geldiğince gidermeğe, eksiklerini tamamlamaya çalışıyorum.

Akademik hayatıma gelince... Akademik hayatımda elbette önce hocalık var. Yüzlerce, binlerce öğrenci gelip; eğitim- öğretim görüp gitti. Rahle-i tedristen kim bilir kaç genç Anadolu insanı gelip geçti. Sayıları sayılamayacak kadar çok olmalı! Onlara Divan Edebiyatını tanıtmayı, öğretmeyi, daha da önemlisi sevdirmeyi öncelikli işlerimden biri olarak gördüm hep. Gençler zamanın akışı içinde Anadolu'nun dört bir yanına dağıldılar. Öğrencilerimin Anadolu'da eğitimci olarak bulduklarını bilmek, yetişmelerine katkıda bulunmuş olmak ve onlar tarafından hâlâ aranıp sorulmak benim için büyük bahtiyarlık. Ayrıca bugün akademisyen olan öğrencilerim var tabii. Yüksek lisans, doktora çalışmalarına ve daha sonrasına katkıda bulunduğum öğrencilerim. Otuz dolayında yüksek lisans ve doktora tezi danışmanlığı yaptım. Bunlardan sekizi doktora tezi danışmanlığıdır. Bir de katıldığım doçentlik sınavları, yüksek lisans ve doktora jürisi üyelikleri; yazdığım akademik yükseltme raporları akıp giden kırk yılın uğraşları arasında yer alıyor şüphesiz.

Saydığım iş gücü arasında önemli başka bir uğraşım da şüphesiz yazıp çizmek oldu. Bu konuda, bu yükümü taşıırken üstlendiğim sorumluluğunu yerine getirirken hep sorgulamışımdır kendimi... Ben alanımda ne yapıyorum; kalıcı işler yapabiliyor muyum? diye. Bugün de sorguluyorum kendimi. Geriye dönüp yaptıklarına baktığımda çok velut olmadığımı itiraf etmeliyim. Bunda şüphesiz üstlendiğim işlerin çokluğunun ve çeşitliliğinin vebalı var. Biraz da kişilik özelliklerimin, çalışma tarzımın payı olsa gerek... Yapıp geride bıraktıklarımın bir kısmı, hepimizinkiler gibi akademik aşama yapma amaçlı işler. Eski metinleri okuma; onları yeni harflere çevirme; geçmişte kalmışları bugünlüklere tanıtmaya çabası. Ancak belli bir birikim sonrası, farklı çalışma konularına yönelmek gerektiğini anladım, gördüm ve yöneldim. Ne var ki yıllar önce Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde asistan olarak görev yaptığımda, dikkatimi çeken Hocamın odasındaki bir duvar levhasında yazılı olan şu beyti hiç unutmadım.

İlm bir lücce-i bî-sâhildir
Anda ârif geçinen cahildir

On yedinci yüzyılda yaşamış Urfalı şair Nâbî'nin dediği; bilginin, bilmenin sonunun olmadığı, bilginliği ile, bildikleriyle övünenin ise cahil olduğu anlamındaki bu beyiti hiç unutmadım. Bildiklerimin hep sınırlı olduğuna inanarak yıllar geçti.

Alanımda, uzmanlık alanımda yapılanlarla ilgili birkaç söz de söylemek isterim: Ben kendimi bildim bileli üniversitelerde eski metinleri okuyup onları Latin harfleriyle neşretme çalışmaları yapılır. Bu bağlamda bugün artık yeterince metin neşrinin yapılmış olduğunu sanıyorum. Metin neşri ya da daha doğrusu bir yazının başka yazıya çevrilmesi bundan böyle öncelikli ve de çok önemli uğraşımız olmamalı diye düşünüyorum. Ama bugüne kadar yapılmış bu tür çalışmaların incelenmesi, içindekilerin günümüz diline çevrilerek tanıtılması, yapılması gereken önemli işler arasındadır tabii. Bugün eski şairimizin dünya görüşünden, insana, sanata bakışından, onu şiire yansıtmasından tutun da; bu edebiyatın adlandırılmasına, dönemlere ayrılmasına, terminolojisine, okunmuş metinleri inceleyip değerlendirme yöntemine vb. kadar pek çok sorunu var. Bu sorunlara çözümler getirmek siz genç arkadaşlarımı, sizleri bekliyor sevgili meslektaşlarım. Benim çalışmalarımda; yöntemde ve konularda yenilik arayışı, araştırılmaya muhtaç konulara dikkat çekme, divan edebiyatını tanıtmaya, bu edebiyata ilgi uyandırma, sevdirmeye amacı hep öncelikli oldu.

Bugün, ülkemizin dört bir yanındaki üniversitelere dağılmış görev yapan siz değerli meslektaşlarım; sizler artık ortak çalışmalar yapabilir; çok değişik çalışmalarla kendinizi tanıtabilir, gösterebilirsiniz. Ayrıca bilgisayar denen akıllı bir oyuncakımız var artık. Onunla dünyayı gezebilir; kim ne yapıyor ya da yapmış öğrenebiliriz. Daha çok yapılandan yararlanabiliriz. Kitapçı vitrinlerine, raflarına, kitap sergilerine bakabilir; yeni yayınlara ulaşabiliriz. Günümüzde eskiye göre sevindirici olarak çok sayıda yayın yapıldığını söyleyebilirim. Sizlere edebiyatımızın ve dilimizin inceliklerini, güzelliklerini tanıtır ve ona ilgi uyandırma ve hiç şüphesiz sevdirmeye yolunda başarı dileklerimi sunuyor, bugün başlayacak olan bilimsel toplantımızın başarılı ve sizler için verimli geçmesini diliyor; sözlerime burada son verirken hepimizi sevgiyle kucaklıyorum.